

Sterke daling inkomens op land- en tuinbouwbedrijven in 2009

Walter van Everdingen en Kees de Bont

Het inkomen op land- en tuinbouwbedrijven in 2009 komt volgens raming uit op gemiddeld 5.500 euro per bedrijf, wat overeenkomt met ongeveer 4.000 euro per onbetaalde arbeidsjaareenheid (aje). Dat is maar liefst 21.000 euro minder dan het gemiddelde van 2008. De meeste bedrijfstypen werden geconfronteerd met een inkomensdaling (tabel 1). Positieve uitzonderingen waren de akkerbouwbedrijven, vleeskalverbedrijven, fokvarkensbedrijven en pluimveebedrijven. Vooral de leghennenhouders behaalden een goed resultaat, overigens na een negatief resultaat in 2008. Over deze ontwikkelingen is eerder in december 2009 gerapporteerd. De resultaten zijn voor de publicatie Landbouw-Economisch Bericht 2010 waar nodig bijgesteld met in de tussentijd beschikbaar gekomen informatie over onder meer prijzen en opbrengsten. Het centrale inkomenskengetal hierbij is het inkomen uit bedrijf. De inkomsten buiten bedrijf blijven in dit artikel dus buiten beschouwing. Cijfermatige gegevens zijn terug te vinden in de database van BINternet op de website van het LEI.

Tabel 1	Enkele resultaten van groepen land-en tuinbouwbedrijven, 2008 en 2009					
	Opbrengst/100 euro kosten		Inkomen uit bedrijf (1.000 euro per onbetaalde a.j.e.)		Besparingen (1.000 euro per bedrijf)	
	2009 (r)	mutatie tov 2008	2009 (r)	mutatie tov 2008	2009 (r)	mutatie tov 2008
Totaal land- en tuinbouw	82	-7	4	-21	-30	-25
Melkveebedrijven	69	-20	-6	-45	-44	-62
Vleeskalverbedrijven	86	+ 0	37	+ 1	-2	+ 5
Varkensbedrijven, w.v.	89	-3	7	-6	-25	-5
- fokvarkensbedrijven	98	+ 7	48	+ 39	23	+ 49
- vleesvarkensbedrijven	84	-11	-12	-44	-31	-35
- gesloten varkensbedrijven	86	-5	-18	-17	-68	-18
Leghennensbedrijven	114	+ 25	138	+ 143	129	+ 193
Vleeskuikenbedrijven	99	+ 4	51	+ 52	13	+ 56
Akkerbouwbedrijven, w.v.	92	+ 1	47	+ 5	10	+ 5
- zetmeelaardappelbedrijven	94	-4	50	-3	26	+ 15
Glastuinbouwbedrijven, w.v.	84	-8	-63	-60	-168	-91
- glasgroentenbedrijven	76	-14	-127	-105	-267	-181
- snijbloemenbedrijven	81	-9	-63	-54	-172	-74
- pot- en perkplantenbedrijven	97	-2	30	-11	-34	-13
Champignonbedrijven	93	-7	21	-28	.	.
Opengrondsgroentebedrijven	83	-4	7	-16	.	.
Fruitbedrijven	82	-11	15	-27	.	.
Bloembollenbedrijven	84	+ 0	-15	-3	.	.
Boomkwekerijbedrijven	96	-4	42	-10	.	.

Prijzdaling melk doet inkomens melkveehouders duikelen

De melkprijs kwam in 2008 uit op gemiddeld ongeveer 28 euro per 100 kg, ruim een kwart lager dan in 2008. Het topjaar 2008 (hoogste gemiddelde prijs ooit) wordt daarmee gevolgd door een prijs die sinds eind jaren zeventig van de vorige eeuw niet meer zo laag is geweest. De rentabiliteit komt uit op 69 euro opbrengsten per 100 euro kosten, twintig procentpunten lager dan in 2008 (tabel 1) en er wordt flink ontspaan. Behalve de lagere melkprijs draagt ook een aanpassing van de rekenregels bij aan de inkomensdaling. Omdat het melkquotum in 2015 zal verdwijnen, wordt vanaf 2009 afschrijving op melkquotum in rekening gebracht. Zonder die afschrijvingen zou op melkveebedrijven het inkomen per onbetaalde aje niet 6.000 negatief zijn, maar 7.000 euro positief.

Resultaten varkenshouderij vallen tegen

Voor de meeste varkensbedrijven was 2009 een teleurstellend jaar. De verwachte verbetering van de bedrijfsresultaten en inkomens bleef achterwege. Alleen de fokvarkensbedrijven behaalden dankzij de hogere biggenprijzen betere inkomens dan in 2008. De inkomens op de vleesvarkens- en gesloten varkensbedrijven daalden echter door de 10% lagere prijzen voor vleesvarkens. Voor de totale groep varkensbedrijven is de omzet en aanwas met 12% per bedrijf gedaald. De lagere prijzen van voer en mestafzet zorgden voor lagere bedrijfskosten, maar dat bood onvoldoende compensatie voor de lagere opbrengsten. De kostendekking van de varkensbedrijven is per saldo met 3 procentpunten gedaald tot 89%. Het inkomen uit bedrijf nam af tot gemiddeld 6.000 euro per onbetaalde arbeidskracht. In 2009 zijn de ontspaaningen geraamd op 25.000 euro per bedrijf. Dit betekent dat voor het derde opeenvolgende jaar gemiddeld ingeteerd werd op het eigen vermogen. De ontspaaningen waren in die periode het grootst bij de gesloten varkensbedrijven (gemiddeld 80.000 euro per jaar).

Pluimveebedrijven fors herstelt, vleeskalverenbedrijven vrij stabiel

De resultaten van de leghennenbedrijven zijn in 2009 duidelijk hersteld van het slechte jaar 2008. De kostendekking steeg met 25 procentpunten naar 114%, het hoogste niveau sinds vele jaren. Dit was grotendeels te danken aan de gunstige ontwikkeling van de eierprijzen. De marktprijzen voor scharreleieren en kooieieren zijn op jaarbasis met respectievelijk 28% en 9% gestegen. Veel vraag kwam uit Duitsland, waar het verbod op kooihuisvesting leidde tot een productiedaling. In de eerste twee maanden van 2009 waren de eierprijzen wel iets lager dan vorig jaar, maar vanaf maart lagen de prijzen voortdurend hoger dan in 2008. De vleeskuikenhouders hadden iets minder reden tot vreugde, al verbeterden ook hier de resultaten. De voerprijzen daalden, maar dat gold tevens voor de opbrengstprijzen (-6%). Begin 2009 was de prijsontwikkeling van vleeskuikens gunstig door de toegenomen consumptie.

Akkerbouwbedrijven: suikerbieten en uien belangrijk voor goed inkomen

De productie (in kg) per hectare van de meeste akkerbouwgewassen was in 2009 hoger dan in 2008. Dit had lagere prijzen tot gevolg van de meeste producten, uien uitgezonderd. Toch is de verwachting dat gemiddeld het inkomen een klein plusje zal laten zien ten opzichte van 2008. De suikerproductie per ha laat al jaren op rij een stijging zien, zo ook in 2009. Doordat zowel het wortelgewicht als het suikergehalte erg hoog waren, lag de gemiddelde suikerproductie op ongeveer 14 ton per hectare.

De prijs van suikerbieten bleef beter op peil dan op grond van de in 2006 genomen EU-besluiten kon worden verwacht. Het hoge suikerpercentage in combinatie met een hoge wereldmarktprijs van suiker speelt hierbij een rol. De uienprijzen zijn omhoog geschoten in vergelijking met vorig jaar. In combinatie met de goede productie betekent dit een goed jaar voor uientelers. De prijs voor zetmeelaardappelen ligt onder het prijsniveau van voorgaand oogstjaar. Mede hierdoor ligt het inkomen per onbetaalde aje voor de zetmeelaardappelbedrijven in 2009 naar verwachting lager dan het jaar ervoor, maar wel boven het niveau van het gemiddelde akkerbouwbedrijf. De rentabiliteit voor de akkerbouwbedrijven wordt geraamd op 92%, die voor de zetmeelaardappelbedrijven op 94%. Gemiddeld kunnen de akkerbouwbedrijven besparingen realiseren.

Glastuinbouw: historisch lage bedrijfsresultaten en inkomens

In 2009 waren de bedrijfsresultaten en de inkomens van glastuinbouwbedrijven historisch laag. Vooral de glasgroente- en snijbloemenbedrijven hadden te maken met sterk afgenomen opbrengsten door lagere verkoopprijzen. De kosten namen iets toe. Mede door meer lichtinstraling was de productie per m² ongeveer 2% hoger dan in 2008. De opbrengstprijzen daalden sterk en waren zeer laag. De oorzaken daarvan zijn een grotere (binnen- en buitenlandse) productie; versnippering in de afzet; ongunstige wisselkoersverhoudingen met als gevolg teruggang op belangrijke exportmarkten; en de wereldwijde economische malaise waardoor vooral luxe artikelen, waartoe bloemen en planten kunnen worden gerekend, minder werden afgenomen. De ontwikkeling van de resultaten verschilt tussen bedrijven, maar gemiddeld dalen rentabiliteit en inkomen sterk. Vooral de glasgroentebedrijven gingen hard onderuit. Nadat in 2008 al was ontspaard, is dit het tweede achtereenvolgende jaar met (sterke) ontsparingen. De continuïteit van vele bedrijven is hiermee onzeker geworden.

Champignonbedrijven: inkomensdaling door lagere prijzen

De prijzen van champignons zijn gedaald vanwege de tegenvallende vraag. Vooral op belangrijke exportmarkten als Engeland moeten de Nederlandse champignons concurreren met Poolse. Door ongunstige koersverhoudingen tussen de euro, het Engelse Pond, de Amerikaanse dollar en de Poolse Zloty stond de concurrentiepositie van Nederland in 2009 onder druk. Producenten van champignons voor de industrie kregen tussen de 5% en 10% minder voor hun champignons. Voor de telers van verse champignons was de prijsdaling iets groter. Per saldo was er sprake van een achteruitgang in rentabiliteit van ongeveer 7 procentpunten tot 93%. Het inkomen uit bedrijf was met 21.000 euro per onbetaalde aje zo'n 28.000 euro lager dan in 2008.

Matige resultaten opengrondsgroentebedrijven

De opengrondsgroentebedrijven, die hoofdzakelijk voor de Nederlandse versmarkt produceren, telen intensieve gewassen als aardbeien, asperges, diverse koolsoorten, prei, sla en witlof. In 2009 waren de resultaten van de bedrijven gemiddeld weinig rooskleurig, maar afhankelijk van de geteelde gewassen zijn de verschillen tussen de bedrijven aanzienlijk. De productie per hectare was ongeveer 3% lager dan in 2008. De prijzen bleven gemiddeld 1% achter bij 2008. De kosten per bedrijf kwamen 1,5% hoger uit, vooral als gevolg van gestegen kosten van grond, gebouwen en machines. De rentabiliteit en het inkomen zijn opnieuw gedaald, naar een niveau dat dit decennium nog niet is voorgekomen.

Fruitteelt: inkomens onder druk

De Europese productie van Elstar was in 2009 hoger dan het jaar ervoor. In combinatie met voorraden appels uit het vorige teeltjaar zorgde dit voor lage prijzen. Duitsland, een belangrijke afnemer, kende ook een grote productie, waardoor er weinig vraag was vanuit dat land. Ook de perenprijzen hebben te leiden onder de hoge productie. Daar ook de kosten toenamen, vooral als gevolg van meer plukarbeid, is het geraamde inkomen uit bedrijf per onbetaalde aje fors lager dan vorig seizoen.

Bloembollenbedrijven opnieuw in de rode cijfers

Het areaal bloembollen is in 2009 gemiddeld enigszins afgenomen, vooral bij lelie. Bij tulp was er nog wel een kleine uitbreiding. De productie van de voorjaarsbloeiers (zoals tulp, narcis en hyacint) was erg goed door het bijzonder mooie groeiseizoen. In combinatie met de slechte prijsvorming van de snijtulpen in 2009 resulteerde dit bij tulpenbollen echter in een overaanbod en fors lagere prijzen dan in 2008. Bij de zomerbloeiers (zoals lelie en gladiool) was de productie normaal. Mede door de krimp van het areaal werden vrijwel alle leliebollen verkocht tegen beduidend hogere prijzen dan in 2008. Per saldo is de verwachting dat de opbrengst per hectare bloembollen gelijk zal zijn aan die in 2008. Voor de kosten per hectare wordt een lichte stijging voorzien. Hierdoor zal de rentabiliteit op nagenoeg hetzelfde lage niveau blijven als in 2008 en moet het inkomen nog steeds met rode cijfers worden geschreven.

Resultaten boomtelers iets lager

Het jaar 2009 kenmerkte zich door goede groeiomstandigheden, al waren er in het zuiden van Nederland wel bedrijven met vorstschade. Het mooie weer in het voorjaar van 2009 was gunstig voor de afzet op de consumentenmarkt. De export kwam door relatief koud weer in enkele afzetgebieden, zoals Oost-Europa en Scandinavië laat op gang. Dat leidde tot een achterstand in de export die later niet meer volledig is ingelopen. De export naar Duitsland en Oost-Europa was goed. De opleving van de economie heeft daar geleid tot een toename van de vraag. Minder goed was de export naar het Verenigd Koninkrijk en Ierland, mede veroorzaakt door ongunstiger wisselkoersverhoudingen. De opbrengsten op boomkwekerijbedrijven in 2009 zijn toegenomen, maar blijven achter bij de geconstateerde groei in de bedrijfsomvang. De kosten zijn in 2009 sterk gestegen, waardoor de rentabiliteit uitkomt op 96%.

Meer informatie:

Rapport 2010-13 *Landbouw Economisch Bericht 2010*

